

Utjecaj participacije studenata na tržištu rada na kvalitetu studiranja i zapošljivost

Dmitrić, Lea

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:940896>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-24**

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet Osijek
Preddiplomski studij sociologije i filozofije

Lea Dmitrić

**Utjecaj participacije studenata na tržištu rada na kvalitetu
studiranja i zapošljivost**

Završni rad

Mentor: prof. dr. sc. Željko Pavić

Osijek, 2023.

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet Osijek
Katedra za sociologiju
Preddiplomski studij sociologije i filozofije

Lea Dmitrić

**Utjecaj participacije studenata na tržištu rada na kvalitetu
studiranja i zapošljivost**

Završni rad

Znanstveno područje: društvene znanosti; znanstveno polje: sociologija;
znanstvena grana; posebne sociologije

Mentor: prof. dr. sc. Željko Pavić

Osijek, 2023.

IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napisao/napisala te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s navođenjem izvora odakle su preneseni.

Svojim vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasan/suglasna da Filozofski fakultet u Osijeku trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta u Osijeku, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

U Osijeku, 6. rujna 2023.

Dmitrić Lea 0122132355

Ime i prezime studenta, JMBAG

SAŽETAK

Ovaj završni rad kao cilj ima utvrditi postoji li negativan utjecaj studentskog rada na uspješan dovršetak akademske godine. U radu su prikazani različiti pogledi na zapošljavanje studenata tijekom obrazovanja. Započinjemo s analizom samog tržišta rada, njegovim potrebama i potrebama studenata koje se kontinuirano isprepliću. Zatim, prelazimo na sam položaj mladih u tom sustavu – predstavljaju se prednosti i nedostaci navedene skupine u tom sustavu. Predstavlja se evidencija zaposlenih mladih dobnih skupina uključenih u sustav obrazovanja i analiziraju se evidentirani brojevi. Nadalje, obrađuje se pitanje same kompatibilnosti mladih s izabranim poslovima te prednosti i nedostaci u tom smislu. U nastavku pojašnjavamo mjere koje pruža Republika Hrvatska kako bi studentima i mlađim skupinama u obrazovanju olakšala pristup tržištu rada i usklađivanje obrazovnih obveza s potrebom za radom. Sukladno tome, predstavlja se i slika zadovoljstva studenata s tržištem rada, ali i opterećenjem koje im radni odnos pruža. Napominju se i poteškoće, odnosno nezadovoljstvo koje je uključeno u globalnu sliku o danoj temi. Na kraju se izvodi zaključna misao u kojoj se objedinjuje problematika i kritika participacije studenata na tržištu rada.

Ključne riječi: tržište rada, studenti, akademski uspjeh, obrazovanje.

SADRŽAJ

1. Uvod.....	1
2. Mladi i tržište rada	2
2.1. Položaj mladih na tržištu rada u Republici Hrvatskoj.....	2
3. Zapošljivost.....	3
4. Inicijative za samozapošljavanje u Hrvatskoj.....	6
4.1. Mjere za samozapošljavanje.....	8
5. Utjecaj rada na kvalitetu studiranja.....	8
6. Zadovoljstvo mladih radnim odnosom	9
6.1. Problem nezaposlenosti mladih	10
7. Zadovoljstvo studenata radnim opterećenjem	11
8. Mogućnosti rada nakon studiranja	14
9. Zaključak.....	15
10. Popis literature	16

1. Uvod

Sve veći i veći broj hrvatskih studenata tijekom svog studiranja bilo je ili je još uvijek dijelom tržišta rada. Prema tome, postavlja se pitanje utječe li uključenost studenata u radne odnose na kvalitetu studiranja te njihovu izvedbu u njemu. Prema EUROSTUDENT podacima u Hrvatskoj tijekom semestra, 45% studenata je obavljalo plaćeni stalni ili povremeni posao (Eurostudent, 2011). Također, još je jedan od čimbenika koji su u središtu interesa mnogih istraživanja i to kakav utjecaj rad tijekom studiranja ima na daljnju zapošljivost mladih. Prema podacima prikupljenim Eurostudent istraživanjem provedenim 2011. godine, nešto više od polovice studenata radilo je plaćeni posao za vrijeme praznika, a njih 47% nije ga radilo. Podatci prikazuju da su studenti stručnih studija (njih 60%) češće radili tijekom praznika nego studenti sveučilišnih studija gdje je 49% njih obavljalo neki plaćeni posao. Također iz podataka je vidljivo kako su studenti njih 57% radili češće nego studentice kod kojih je posao obavljalo njih 49%. Tijekom praznika su studenti stariji od 24 godine češće radili od onih mlađih. Studenti koji su radili tijekom semestra u velikoj su većini radili i preko praznika, dok je samo manji dio njih (17%) napravila određenu pauzu i tijekom praznika nije obavljala nikakve poslove. Među studentima koji nisu radili nikakve poslove tijekom semestra njih dvije trećine nije radilo ni tijekom praznika. Promatrajući malo dulje vremensko razdoblje, kroz proteklih godinu dana, studenti sveučilišnih studija (njih 49%) i studenti stručnih studija (njih 60%) često su obavljali nekakav plaćeni posao (Eurostudent, 2011). Svrha je ovoga rada pomoću određenih statističkih podataka prikupljenih iz raznih istraživanja utvrditi položaj mladih na tržištu rada te njihovu participaciju na njemu. Analizirajući sve dobivene podatke želimo utvrditi utječe li njihova participacija na tržištu rada na kvalitetu studiranja te na koji način i naposljetku istražiti trendove zapošljavanja, odnosno utvrditi imaju li mladi koji su u radnom odnosu tijekom studiranja ikakve mjerljive koristi pri zapošljavanju te prelasku na tržište rada. To ćemo učiniti na način da na samome početku rada definiramo ključne pojmove poput tržišta rada i zapošljivosti. Nakon toga ćemo istražiti određene trendove prelaska mladih na tržište rada. Analizirat ćemo mjere za samozapošljavanje i istražiti prilike koje se nude mladima za stažiranje u inozemstvu. Zaključno ćemo utvrditi utjecaj svih ovih obrađenih faktora za daljnji razvoj mladih u svijetu rada.

2. Mladi i tržište rada

Uključenost mladih u tržište rada jedan je od ključnih faktora razvoja svakoga gospodarstva. U skladu s time, svaki negativan utjecaj trenutačne situacije države odražava se na kvalitetu tržišta rada te uključenost mladih u njega. Prema Potočnik (2007), mladi imaju ključnu ulogu u očuvanju društvenog sustava jer prenose obrazovni i kulturni kapital te pridonose gospodarskom razvoju. Trenutna situacija u Hrvatskoj odražava nedostatak efikasnog mehanizma za integraciju mladih na tržište rada, što rezultira visokim stopama nezaposlenosti u ovoj društvenoj skupini. To stanje predstavlja prijetnju stabilnosti ekonomije i, posljedično, društvene stabilnosti (Potočnik, 2007). Očito je da hrvatsko tržište rada pati od strukturnih problema, pri čemu obrazovni sustav ima ključnu ulogu u ispunjavanju ili nedostatku ispunjavanja potreba dinamičnog tržišta rada. S razvojem i tehnološkim napretkom, povećava se potreba za visokoobrazovanim radnicima koje tržište rada lakše integrira. Podatci Hrvatske gospodarske komore pokazuju rastući udio visokoobrazovanih u ukupnom broju zaposlenih te o bržoj i većoj zapošljivosti visokoobrazovanih u odnosu na niže obrazovane osobe iz skupine osoba nezaposlenih prijavljenih na Hrvatski zavod za zapošljavanje. (“HGK: Hrvatsko tržište rada pokazuje mnoge strukturne manjkavosti”). U skladu s tim, također je prisutna visoka i rastuća stopa nezaposlenosti u dijelu radne snage, iz čega se može zaključiti da postoji neusklađenost obrazovnog sustava u području visokog obrazovanja s promjenama u potrebama tržišta rada (Hrvatska gospodarska komora).

2.1. Položaj mladih na tržištu rada u Republici Hrvatskoj

Hrvatska je europska država zemljopisno smještena na prijelazu iz Srednje u Jugoistočnu Europu. Podijeljena je na četiri Nacionalne klasifikacijske statističke regije (NUTS): Panonsku Hrvatsku, Jadransku Hrvatsku, Grad Zagreb i Sjevernu Hrvatsku. Hrvatski zavod za zapošljavanje analizira potrebe tržišta rada u Hrvatskoj. Prema podacima Ankete radne snage vidljivo je da je u trećem kvartalu 2022. godine broj stanovnika u radnoj dobi (15 godina i više) iznosio 3.508.000, a broj zaposlenih 1.710.000 (Europska komisija). Prema podacima prikupljenih iz Godišnjaka 2022. godine Hrvatskog zavoda za zapošljavanje može se odrediti položaj mladih na tržištu rada Republike Hrvatske. Veliki je problem koji pogađa hrvatsko tržište rada nezaposlenost, stoga većina statističkih podataka je u usporedbi s upravo tim problemom. Broj nezaposlenih u prosjeku smanjio se kod svih dobnih skupina, najznačajnija promjena vidljiva je kod skupina mlađe dobi. Smanjenje od 27,9% zabilježeno je kod osoba u

dobi od 20 do 24 godine, 22,1% smanjenja zabilježeno je kod osoba u dobi od 25 do 29 godina te u dobi od 15 do 19 godina zabilježeno je smanjenje od 24,0%. Također prosječni broj nezaposlenih smanjio se kod svih obrazovnih skupina, a ponajviše u visokoškolskom obrazovanju gdje podatci pokazuju da sa završenim fakultetom ili akademijom smanjenje je bilo od 18,9%, a sa završenim prvim stupnjem fakulteta, višom školom ili stručnim studijem smanjenje je bilo od 17,6% (Godišnjak, 2022). Uzimajući u obzir obrazovnu razinu, vidljivo je da najduže trajanje nezaposlenosti prevladava među osobama s najmanje obrazovanja, što iznosi visokih 57,0%. S povećanjem razine obrazovanja, smanjuje se vjerojatnost dugotrajne nezaposlenosti, pa skupine nezaposlenih s višim obrazovanjem (27,7%) i visokim obrazovanjem (28,9%) bilježe niže stope u tom pogledu (Godišnjak, 2022). Osim općenitog položaja mladih na tržištu rada, treba istražiti i njezinu povezanost sa obrazovnim sustavom. U 2022. godini zabilježeno je smanjenje kod svih obrazovnih skupina u prosječnom broju nezaposlenih. Shodno tome zabilježeno je smanjenje nezaposlenosti od 10,2% kod osoba bez završene osnovne škole i sa završenom osnovnom školom. Smanjenje je zabilježeno i kod onih sa završenom trogodišnjom srednjom školom 15,8%, a kod onih s četverogodišnjom srednjom školom i gimnazijom smanjenje je iznosilo 16,5%. Izraženo je bilo i smanjenje broja nezaposlenosti kod osoba sa završenim višim i visokim obrazovanjem. Prosječan broj nezaposlenih s prvim stupnjem fakulteta, stručnim studijem ili višom školom smanjio se za 17,6%, a s fakultetom ili akademijom za 18,9% (Godišnjak 2022).

3. Zapošljivost

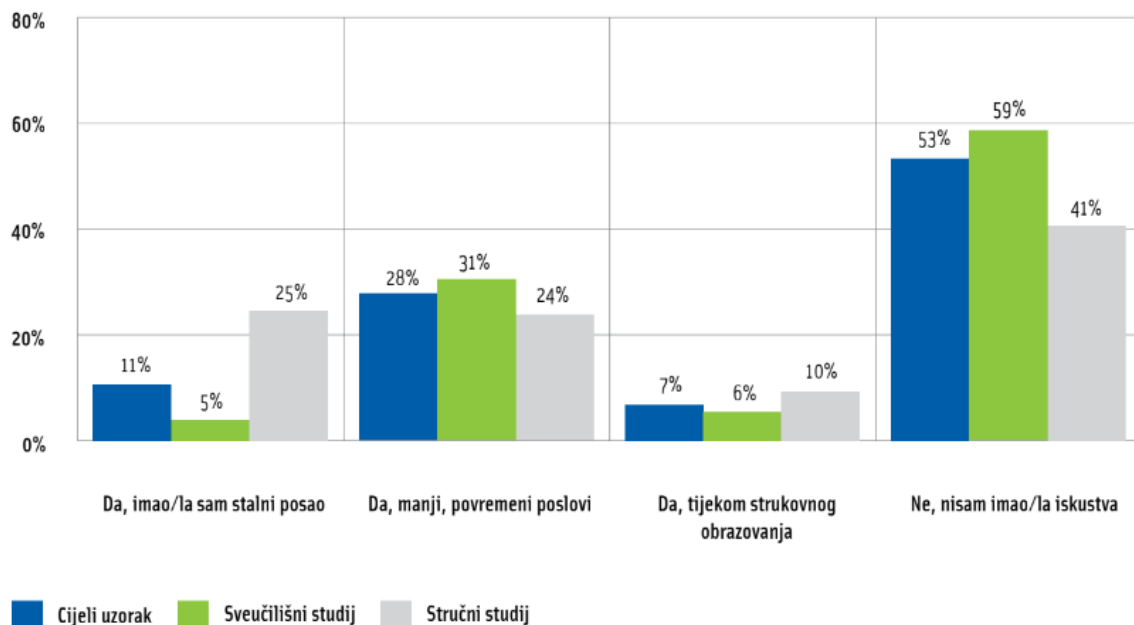
Percipiranje zapošljivosti povezano je s iskustvima, ambicijama i pojedinačnim samoprocjenama sposobnosti za pronalazak vlastitog mjesta na tržištu rada (Mazalin i Parmač Kovačić, 2005). Trenutačno, problematična je tranzicija iz obrazovnog sustava na tržište rada zbog visoke stope nezaposlenosti, nesigurnosti na tržištu rada i produženog vremena do prvog zaposlenja (Mazalin i Parmač Kovačić, 2005). Potražnju za radnom snagom mjerimo brojem slobodnih radnih mjesta koja poslodavci prijavljuju Zavodu za zapošljavanje. Tijekom 2022. godine, poslodavci su prijavili ukupno 256.458 slobodnih radnih mjesta, što je povećanje od 21.239 traženih radnika u usporedbi s 2021. godinom, odnosno rast od 9,0% (Godišnjak 2022). Najveći udio prijavljenih zaposlenja odnosi se na osobe sa srednjoškolskim obrazovanjem, uključujući one sa završenom četverogodišnjom srednjom školom i gimnazijom (32,3%) te osobe s trogodišnjim srednjoškolskim obrazovanjem za zanimanja i školom za KV i VKV radnike (30,0%). Nakon njih, dolaze osobe s visokim obrazovanjem, uključujući one sa

završenim fakultetom i akademijom (15,1%), te osobe s prvom razinom fakultetskog obrazovanja, stručnim studijima i višim školama (9,5%). Na kraju, postoje osobe s nižim obrazovnim razinama, kao što su one sa završenom osnovnom školom (11,4%) i one koje nemaju formalno obrazovanje (1,7%) (Godišnjak 2022).

Očekivano, u okviru kontekstualnog aspekta, istraživanja su potvrdila pretpostavku da studenti s "lakše zapošljivim studijama" imaju višu percepciju svoje zapošljivosti. Takvo istraživanje ukazuje na to da su studenti dobro informirani o trenutnom stanju na tržištu rada i o mogućnostima zapošljavanja nakon završetka njihovog studija, što potom utječe na njihovu vlastitu percepciju o sposobnosti da se zaposle (Mazalin i Parmač Kovačić, 2005). Prema podacima prikupljenim istraživanjem o odrednicama percipirane zapošljivosti studenata, dobiveni rezultati sugeriraju potrebu za povećanjem objektivne zapošljivosti studenata. Mnogo je mogućih mehanizama za to, a jedan od najvažnijih jest usklađivanje znanja i vještina stečenih tijekom studija s potrebama tržišta rada. Nadalje, unutar studijskih programa treba se više naglasiti stjecanje generičkih vještina poput komunikacijskih vještina, informatičke pismenosti, kritičkog razmišljanja i sposobnosti rješavanja problema. Takve vještine su korisne u širokom spektru zanimanja (Mazalin i Parmač Kovačić).

Prema podacima Eurostudent istraživanja provedenog 2011 godine. Prati se trenutačna situacija ispitanika prema kojoj je vidljivo, da je najveći broj ispitanika (59,7%) zaposleno, nezaposlenih je 15,7%, 4,1% njih je na stručnom osposobljavanju, volontira 0,7%, a njih 19,8% i dalje studira. Ispitanici koji još studiraju u najvećem su postotku završili jedan od preddiplomskih studija (92,8 %) i upisali diplomsku razinu. Ovi su podatci dobar pokazatelj da u Republici Hrvatskoj tržište rada u velikoj mjeri ne prepoznaje prvostupnike ili da dodiplomski studiji ne osiguravaju potrebne kompetencije za prelazak na tržište rada (Eurostudent, 2011).

Grafikon 1. Radno iskustvo prije pristupa visokom obrazovanju

Izvor „Nacionalno izvješće istraživanja EUROSTUDENT za Hrvatsku“ Zagreb, preuzeto s https://www.eurostudent.eu/download_files/documents/EUROSTUDENT_Nacionalno_izvjesce_RH_2011.pdf

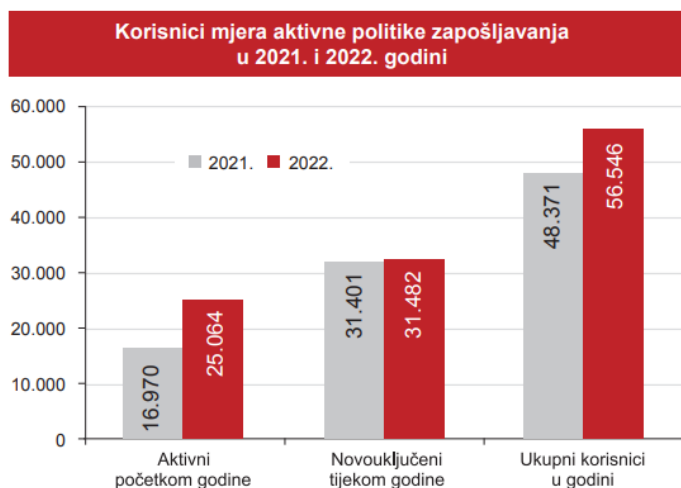
Prema podacima Eurostudent istraživanja iz 2011. godine može se zaključiti kako je oko 46% studenata imalo radno iskustvo prije upisa studija. Radno iskustvo prije pristupa visokom obrazovanju raširena je pojava među studentskom populacijom većine europskih zemalja. Iz podataka prikupljenih iz prethodnog međunarodnog Eurostudent istraživanja (2005. – 2008.) prikazana je slika tržišta rada nekih od europskih zemalja. Pa tako u Finskoj 48% studenata sveučilišnih studija prije nego je imalo pristup visokom obrazovanju imalo je određeno iskustvo na tržištu rada, u Švedskoj je taj broj iznosio 56%, a u Španjolskoj 45%. Prema podacima o iskustvima studenata povezanim s tržištem rada u Hrvatskoj pokazala su da je situacija u Hrvatskoj slična prethodno spomenutim državama. Gdje je prije pristupa visokom obrazovanju u Hrvatskoj 46% studenata obavljalo neki posao. Studenti koji su upisali studij nakon završene strukovne srednje škole također su imali nekog iskustva s tržištem rada i to njih 58%. Te naposljetku studenti čiji su roditelji nižeg obrazovnog statusa već su prethodno bili upoznati s tržištem rada prije upisa na neki od studija i to njih 64% (Eurostudent, 2011).

4. Inicijative za samozapošljavanje u Hrvatskoj

Zbog navedenih razloga, u Republici Hrvatskoj radi se na razvoju određenih mjera za poticanje samozapošljavanja mladih što se do sada pokazalo kao dosta efikasno sredstvo poticanja mladih na zapošljavanje. Nacionalni program djelovanja za mlade u Republici Hrvatskoj donosi širok spektar preporuka usmjerenih na razvoj konkretnih mjera za poticanje zapošljavanja i samozapošljavanja mladih. Ove mjere uključuju nagrađivanje njihovih projekata, razvijanje sustava za poticanje samozapošljavanja, unaprjeđenje sistema lokalnih partnerstava te poboljšanje protoka informacija o zapošljavanju među mladima (Potočnik, 2007).

Analizirajući tablicu preuzetu iz godišnjaka Hrvatskog zavoda za zapošljavanje može se zaključiti kako ima 25.064 aktivnih korisnika mjera aktivne politike zapošljavanja iz prethodne godine. Tijekom 2022. godine ukupno 31.482 korisnika postaju novo uključeni korisnici. Provedbom mjera aktivne politike zapošljavanja u nadležnosti Zavoda obuhvaćeno je ukupno 56.546 korisnika, što je 16,9% više od broja sudionika u 2021. godini kada ih je bilo 48.371 (Godišnjak, 2022).

Grafikon 2. Korisnici mjera aktivne politike zapošljavanja u 2021. i 2022. godini

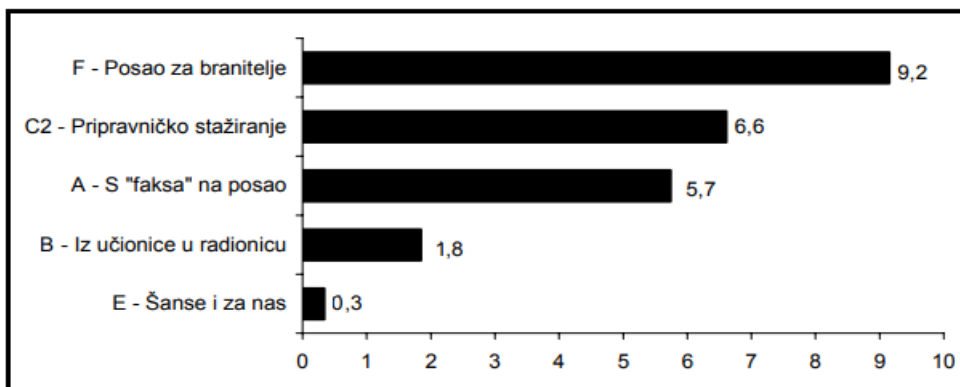

Izvor: „Godišnjak 2022. Hrvatski zavod za zapošljavanje“ Zagreb, preuzeto s <https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/GODISNJAK-2022-2.pdf>

Unatoč efikasnim inicijativama za zapošljavanje mladi se susreću sa nizom problema pri prelasku na tržište rada. Mladi u Republici Hrvatskoj imaju visoku nezaposlenosti te se stoga zapošljavaju pretežito na kratkotrajnim poslovima. Potočnik navodi kako im je otežan pristup relevantnim i opsežnim informacijama o pogodnim mogućnostima zapošljavanja, privatnim

posredništvima za zapošljavanje te dodatnim usavršavanjima koja im se nude na hrvatskom tržištu rada (Potočnik, 2007). U Zavodu su se provodile i intenzivne aktivnosti namijenjene mladim osobama koje su se provodile kroz niz savjetovanja, radionica te informiranja, pa je tijekom 2022. godine zaposleno 51.858 mladih osoba u dobi do 29 godina, što čini 39,3% ukupnog zapošljavanja iz evidencije (Godišnjak 2022).

Grafikon 3. Broj zaposlenih osoba po pojedinim programima poticanja zapošljavanja korištenih za mlade u razdoblju ožujak 2002. – prosinac 2005.

Izvor: „Mladi: problem ili resurs“ Zagreb, preuzeto s <http://idiprints.knjiznica.idi.hr/426/1/Mladi.pdf>

Potočnik navodi da nije poznat broj mladih po pojedinim mjerama i njihovoj uspješnosti, osim u slučaju mjere A – s “faksa na posao” i mjere B – “iz učionice u radionicu”. Također navodi i da, osim navedenih mjera, HZZ nudi i razne vrste savjetovanja, usmjerenih na područja koja nisu vezana uz znanja iz područja profesije, a mogu povećati zapošljivost nezaposlene osobe. Tako se nudi individualni pristup nezaposlenima, tj. grupna informiranja, individualna savjetovanja, radionice kojima se stječu vještine pisanja životopisa i razgovora s poslodavcem, te poboljšanje motivacije nezaposlenih osoba (Potočnik, 2007).

Kako je vidljivo iz podataka Hrvatske gospodarske komore, s jedne strane postoji sve veća potražnja za visokoobrazovanom radnom snagom na tržištu rada, no s druge strane postoji značajan višak visokoobrazovanih koji se ne mogu zaposliti na odgovarajućem radnom mjestu, što rezultira nekompatibilnom ponudom i potražnjom na tržištu rada, odnosno obrazovanja radne snage u području visokog obrazovanja je nekompatibilno s potrebama poslodavaca (Hrvatska gospodarska komora).

4.1. Mjere za samozapošljavanje

U Hrvatskoj su implementirane određene mjere za samozapošljavanje mladih. Podjela mjera na tri kategorije: obrazovanje i osposobljavanje, samozapošljavanje i zapošljavanje. Potpore za samozapošljavanje dijele se na: potpore za samozapošljavanje, potpore za samozapošljavanje – zeleno/digitalno i Biram Hrvatsku mobilnost radne snage. Svaka kategorija sastoji se od trajanja mjere, cilja mjere i ciljane skupine kako bi došlo do njezine provedbe. Potporu za samozapošljavanje mogu ostvariti sve nezaposlene osobe koje žele pokrenuti vlastiti posao za podmirenje troškova osnivanja i vođenja poslovnog subjekta u sljedećim organizacijskim oblicima: obrt, trgovačko društvo, samostalna djelatnost i ustanova. Ova mjera je u trajanju od 24 mjeseca sa ciljem financijske podrške nezaposlenim osobama koje se odluče za pokretanje vlastitog posla. Ciljana su skupina nezaposlene osobe prijavljene u evidenciju nezaposlenih osoba koju vodi Hrvatski zavod za zapošljavanje. Potpore za zapošljavanje kao cilj imaju poticanje zapošljavanja osoba u nepovoljnom položaju te osoba s invaliditetom sufinanciranjem troškova bruto iznosa plaće poslodavcima. Trajanje mjere za ciljanu skupinu 1 je u trajanju od 12 mjeseci dok je za ciljanu skupinu 2 u trajanju od 24 mjeseci (Hrvatski zavod za zapošljavanje). Provođenjem ovih mjera efikasno se smanjuje broj nezaposlenih i potiče mlade da implementiraju sve do sad naučeno u praksi.

Studentska razmjena podrazumijeva odrađivanje dijela semestra ili cijele akademske godine u cijelosti na stranome sveučilištu, odnosno odrađivanje stručne prakse u inozemstvu u odabranoj: instituciji, tvrtki ili ustanovi. Prema rezultatima preuzetih iz nekih istraživanja pokazalo se da boravak u stranoj državi može poboljšati šanse zapošljivosti pojedinca, kao i povećati mogućnosti za njegove zapošljavanje na međunarodnom tržištu rada (Glunčić, 2022).

5. Utjecaj rada na kvalitetu studiranja

Postavlja se polemika utječe li rad na kvalitetu studiranja. Do sada se pokazalo da je najveći problem vremensko opterećenje s kojim se studenti susreću, a pokazalo se da su studenti koji imaju veći broj sati u tjednu podložniji većim opterećenjem tijekom povećanja studenskih obaveza u usporedbi sa studentima manjeg broja odrađenih sati.

Jedan od najčešćih oblika rada za studente je rad preko studentskog ugovora. Poslodavci su putem učeničkih to jest studentskih ugovora zaposlili ukupno 22,2% što je ekvivalentno ukupnom broju od 66,624 osobe, ili u odnosu na broj zaposlenih ugovorom o radu u navedenom

razdoblju bi iznosio 20,5%. Ovakav oblik poslovanja najčešće koriste velike korporacije njih 63,0% te privatni sektori vlasništva njih 24,8%. Studentski rad reguliran je kroz određene mehanizme studentskog centra, to jest studentskog ugovora što u konačnici znači da se na njega ne vežu uobičajeni mehanizmi regulacije rada koji se primjenjuju na „pravom“ tržištu rada. Također studentski rad se ne veže za Zakon o radu koji mu nije ključan normativni okvir regulacije jer on kao takav nije vezan uz mehanizme zaštite na tržištu rada. Shodno tome on ne ulazi u staž, na njega se ne primjenjuju prava iz kolektivnog ugovora, stoga je isključena mogućnost računanja staža, nema bolovanja, poslodavac studentu nije dužan najaviti otkaz i dati otkaz kao ni dati odrednice o trajanju rada i još mnogo toga... Za studente ne postoji garancija da studij i njihov privatni život neće ulaziti u koliziju iako određeni uvjeti poboljšavaju generalnu sliku o tome poput: rada u boljim uvjetima pod čime potpadaju sljedeće stavke: veća plaća, sigurnost, ispunjavanje stavki ugovora, odrađivanje dogovorenog radnog vremena i pravovremene isplate. Zbog svih ovih gore navedenih razloga studenti gube kapacitet za efikasnim obavljanjem svojih studentskih obaveza (Grujić, 2018).

Velika većina studenata zbog pripadnosti nižem socioekonomskom statusu primorana je samofinanciranju troškova studija i svojih životnih potreba. Stoga često ne biraju sami poslove koji su adekvatni nego potpadaju u eksploatirajuće radne odnose. Jedan od razloga tome su ograničen broj ponude poslova te zbog potrebe za kontinuiranom zaradom ponavljaju se obrasci mijenjanja goreg posla za još gori posao ili ostajanje na istom radnom mjestu u nadi za trajnim zapošljavanjem (Grujić, 2018). Kolak navodi da, studentski centri u prosjeku dobivaju više od 130 milijuna kuna godišnje (12%) od svake isplate preko studentskog ugovora zbog uloge posrednika u zapošljavanju. Istovremeno, zapošljavanjem jeftine radne snage kao što je to studentska radna snaga poslodavcima se značajno smanjuju troškovi poslovanja (Kolak, 2017).

6. Zadovoljstvo mladih radnim odnosom

Različiti su faktori koji utječu na zadovoljstvo mladih u radnom odnosu, a oni koji će biti u središtu ovog dijela rada su osobne potrebe koje su u uskoj povezanosti s kapacitetom društvenog okruženja u kojemu osoba živi, to jest mogućnostima nekog društva da osigura zadovoljavanje navedenih potreba (Bouillet, 2007). Bouillet navodi da, rezultati dosadašnjih istraživanja provedenih na populaciji mladih u Hrvatskoj pruža brojne dokaze o tome kako političke, socijalno-kulturne i gospodarske promjene društva utječu na živote mladih, pri čemu se navode neki primjeri poput siromaštva, nezaposlenosti i drugih otežavajućih društvenih okolnosti (Bouillet, 2007).

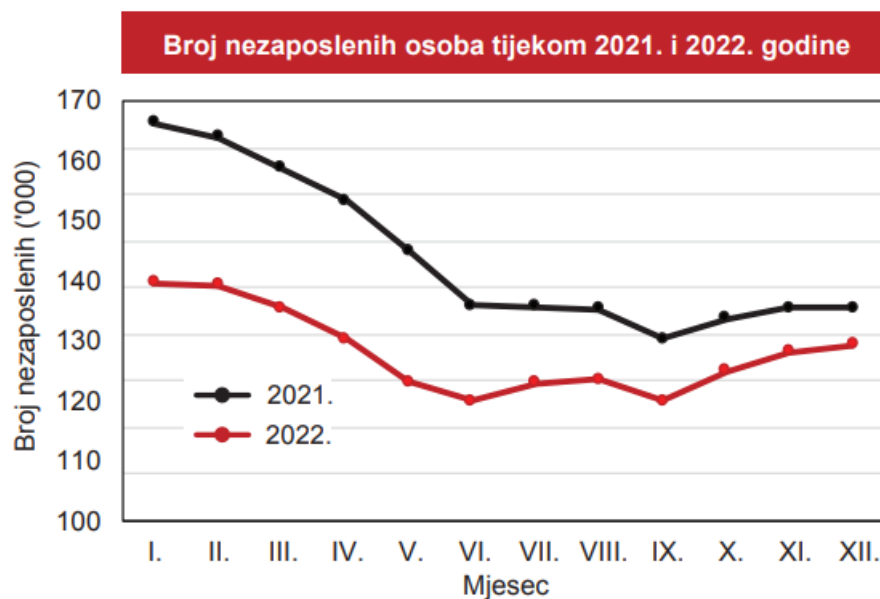
Ključni element u osposobljavanju mladih za pronalaženje vlastitog mjesta u društvu te za postizanjem ekonomske nezavisnosti kao i ostvarivanju vlastitih težnji ima zapošljavanje. Nažalost procjena velike većine mladih u hrvatskoj je da im društvo ne nudi dovoljno mogućnosti na tržištu rada, što potiče negativne trendove poput marginalizacije, socijalnog razdora i nezaposlenosti. Uz kvalitetno i pristupačno obrazovanje usko su povezani izbjegavanje nezaposlenosti kao i pronalaženje zaposlenja. No, bez obzira na kvalitetno obrazovanje mladima nije zagantirano zapošljavanje jednostavno zbog jake konkurencije koja je pri zaposlenju sve veća i veća. Također, često se događa da mladi, unatoč visokoj razini obrazovanja i zaposlenosti, nisu zadovoljni svojim mogućnostima zarade. To vjerojatno proizlazi iz poznate situacije u kojoj radna mjesta koja zahtijevaju visoku stručnu naobrazbu često nisu pravilno vrednovana. Ne ulazeći u dublju raspravu o trenutačnoj situaciji na tržištu rada hrvatskog društva, zaključujemo kako upravo ona, uz obrazovanje, direktno utječe na pojačavanje ili umanjivanje zadovoljstva mladih društvenim okruženjem (Bouillet, 2007).

6.1. Problem nezaposlenosti mladih

U moderno doba nezaposlenost je sve veći problem koji pogađa, odnosno zahvaća većinu populacije, a posebice mlade. Shodno tome, možemo iz gore navedenog grafa kako je stopa nezaposlenih mladih u Hrvatskoj u porastu kroz godine. Također vidljivo je kako stopa nezaposlenosti mladih u Hrvatskoj izrazito visoka s obzirom na veličinu države uspoređujući je s gore navedenim državama.

Meštrović navodi da je opće stanje u hrvatskom obrazovnom sustavu prepoznato kao najvažniji uzrok nezaposlenosti mladih, bez obzira na razinu njihovog obrazovanja. Prema mišljenju mladih, što potvrđuju i istraživanja, najveći problem obrazovnog sustava leži u neadekvatnom prijenosu potrebnih vještina i znanja za uspješno snalaženje na tržištu rada (Meštrović, 2019).

Grafikon 4. Broj nezaposlenih osoba tijekom 2021. i 2022. godine

Izvor „Godišnjak 2022. Hrvatski zavod za zapošljavanje“ Zagreb, preuzeto s <https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/GODISNJAK-2022-2.pdf>

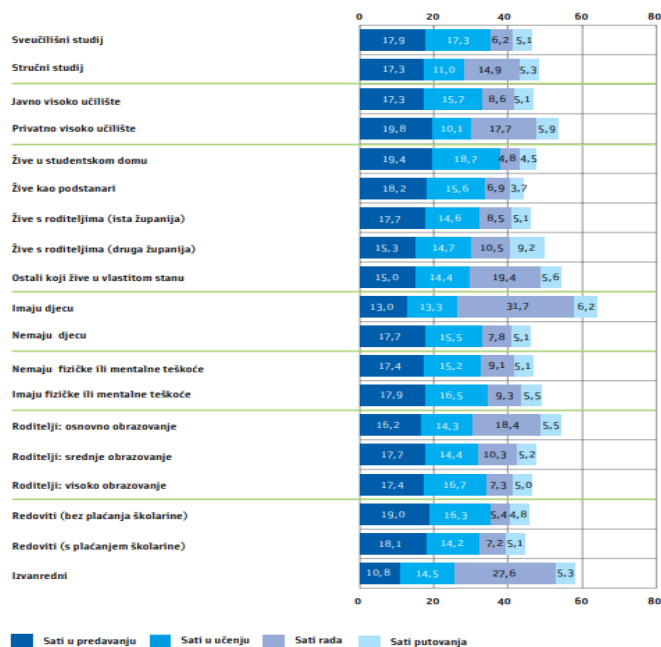
Prema evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u prosincu 2022. godine bilo je 117.816 nezaposlenih osoba, što je za 6,4% manje nego u istom mjesecu prethodne godine. Smanjenje nezaposlenosti rezultat je toga što je ukupan broj novo prijavljenih (167.296) na evidenciji nezaposlenih tijekom 2022. godine bio manji od zbroja zaposlenih s evidencije (175.195). U prva tri mjeseca 2022. godine broj nezaposlenih bio je znatno manji nego u istim mjesecima prethodne godine 2021., a onda se ta razlika postupno smanjivala. Najmanji broj nezaposlenih bio je zabilježen u rujnu, njih 105.796, dok je najveći broj nezaposlenih bio u siječnju, njih 130.993 (Godišnjak, 2022). Prethodno radno iskustvo od većine novozaposlenih imalo je njih 104.191 što je 85,4%, dok je njih 17.835 ili ti 14,6% zaposleno prvi put. Usporedno s 2021. godinom smanjeno je zapošljavanje osoba za 13,4% koji su imali neko prethodno radno iskustvo, te onih bez radnog iskustva smanjeno je za 14,8% (Godišnjak, 2022).

7. Zadovoljstvo studenata radnim opterećenjem

Hrvatski sustav visokog obrazovanja binaran je sustav, koji uključuje stručne i sveučilišne studije. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, većina studenata u Hrvatskoj upisana je na sveučilišni studij (njih 65%), dok je njih 32% upisano na stručni studij. Većina studenata

studira na javnim viskom učilištima (njih 93%). Također prema podacima Državnog zavoda za statistiku 41% studenata u Hrvatskoj studira u statusu redovitog studenta bez plaćanja školarine, njih 25% je u statusu izvanrednog studenta, a 35% u statusu su redovnog studenta uz plaćanje školarine. Shodno tome, vidljivo je kako većina studenata plaćaju školarinu i to njih 60%. Prema ovim podacima, može se zaključiti kako većini studenata potrebno je neko privremeno ili stalno zaposlenje kako bi pokrivali troškove studiranja (Eurostudent, 2011). Nadalje, vremensko opterećenje jedan je od ključnih faktora koji utječu na kvalitetu studentskog života. Shodno tome, u Eurostudent podacima iz 2011 godine prikazano je tjedno vremensko opterećenje studenata.

Grafikon 5. Tjedno vremensko opterećenje pojedinih skupina studenata

Izvor „Nacionalno izvješće istraživanja EUROSTUDENT za Hrvatsku“ Zagreb, preuzeto s https://www.eurostudent.eu/download_files/documents/EUROSTUDENT_Nacionalno_izvjesce_RH_2011.pdf

U gore navedenoj tablici prikazano je tjedno vremensko opterećenje pojedinih skupina studenata. Shodno tome, postoje razlike između studenata u radnom odnosu s obzirom na određene faktore. Promatrajući studente koji pohađaju stručne studije u odnosu na one koji pohađaju sveučilišne studije tjedno veće radno opterećenje od 14,9% imaju studenti stručnih studija od onih koji pohađaju sveučilišne studije kod kojih taj postotak iznosi 6,2%. Također, studenti koji pohađaju privatna učilišta rade više od onih koji su svoje mjesto zauzeli na javnim učilištima razlike od 9,1% u tjednom opterećenju radom. Vidljivo je da najveće opterećenje

radom zahvaća studente koji imaju djecu koji u prosjeku utroše 31,7% vremena radeći te oni koji su izvanredni studenti kod kojih je postotak rada 27,6%. Zaključno, ovi podatci pokazuju koliko u prosjeku različitim skupinama ode na rad te ostale obaveze što će onda utjecati na njihovo zadovoljstvo. Ukupno studenti na rad, put i studiranje utroše između 44 i 48 sati u vremenskom periodu od tjedan dana. Zadovoljstvo studenata opada s povećanjem studijskih obveza i radnim opterećenjem. Također važno je istaknuti kako se zadovoljstvo studenta ne mijenja ukoliko oni ne rade ili u prosjeku provedu do 15 sati tjedno radeći. No, ako student u prosjeku provede više od 15 sati tjedno radeći njegovo zadovoljstvo opada s povećanjem studijskih obveza. Te naposljetku bez obzira na količinu studijskih obveza osobe koje rade puno radno vrijeme su one koje su u globalu nezadovoljne opterećenjem (Eurostudent, 2011).

U Eurostudent istraživanju provjeravao se i broj sati koji studenti utroše obavljajući neki posao studenti su bili podijeljeni u četiri skupine ovisno o broju sati koje provedu obavljajući određeni posao. Iz podataka je vidljivo kako najveći postotak studenata u prosječnom tjednu ne radi i to čak njih 67%, njih 13% utroši u prosjeku 15 sati tijekom tjedna na rad, a njih 10% na rad u tjednu potroši između 16 i 35 sati, dok njih 10% radi puno radno vrijeme u vremenskom periodu od tjedan dana. Dobiveni rezultati pokazuju da studenti koji pohađaju stručne studije većinom rade puno radno vrijeme i to njih 22%, dok s druge strane samo 4% studenata koji pohađaju sveučilišne studije rade u punom radnom vremenu (Eurostudent, 2011).

Kreirana je varijabla za procjenu intenziteta studijskih obveza na temelju broja sati koje u prosjeku studenti provedu učeći i pohađajući nastavu. Većina studenata u prosjeku provede više od 30 sati tjedno učeći te studirajući, što je u skladu s podacima međunarodnog izvještaja EUROSTUDENTA provedenog 2005.-2008. godine prema kojem studenti sveučilišnih studija u većini država provedu između 30 i 35 sati obavljajući zadatke vezane uz studij. Podaci EUROSTUDENT istraživanja u Hrvatskoj pokazuju da oko četvrtina studenata provede između 30 do 40 sati tjedno obavljajući svoje studentske obaveze, a sličan udio provodi 20 do 30 sati tjedno baveći se svojim studijskim obavezama. Nadalje, nešto više od petine studenata na učenje i pohađanje nastave utroši manje od 20 sati tjedno u prosjeku većina utroši 10-20 sati, no značajnoj manjini studenata studijske obaveze nadilaze vremenski okvir punog radnog vremena. Stoga, 14% uči i nastavu pohađa između 40 i 50 sati tjedno, a više od 50 sati tjedno na učenje i nastavu utroši njih 11% (Eurostudent, 2011).

8. Mogućnosti rada nakon studiranja

Uzimajući u obzir da je većina studenata u Hrvatskoj tijekom svog studija imala neki privremeni ili stalni posao, postavlja se pitanje imaju li studenti s radnim iskustvom ikakvih prednosti s obzirom na njihov daljnji profesionalni razvoj. Radeći neki privremeni ili stalni posao studenti stječu određene radne navike poput: organizacije, balansiranje vremenom i obnašanjem svojih obaveza. Upravo zbog toga otvara im se veći spektar mogućnosti nakon završetka studija, poput stručnog usavršavanja u drugim državama, kao i već prethodno stečeno iskustvo radnim odnosom. Takvu inicijativu nude razni Erasmus+ programi, poput pripravništva u institucijama Europske unije. Svake godine oko 1.900 mladih dobije priliku poboljšati profesionalne vještine, razviti osobne kvalitete i proširiti znanje o EU-u. Većina institucija u Europskoj uniji nudi mladima s visokoškolskom diplomom pripravnička mjesta. Kako funkcionira postupak prijave i odabira? Postupak odabira stažista provode same institucije i agencije Europske unije. Europska komisija dvaput godišnje nudi mogućnost osobama sa sveučilišnom diplomom da budu odabrani za plaćeno administrativno ili prevoditeljsko stažiranje u trajanju od pet mjeseci, s početkom 1. ožujka ili 1. listopada. Jedan od značajnih preduvjeta za sudjelovanje u bilo kakvoj međunarodnoj mobilnosti je dobro poznavanje stranih jezika. Ovo istraživanje pokazalo je da 79% studenata smatra da je njihovo znanje engleskog jezika razmjerno ili vrlo dobro te da je engleski jezik onaj strani jezik kojim se velika većina studenata služi za sporazumijevanje (Eurostudent, 2011).

Osim što je mnogim hrvatskim građanima predmet svakodnevnih egzistencijalnih problema, zapošljivost, odnosno potencijal osobe za zapošljavanje sve više postaje predmet interesa mnogih istraživača i institucija specijaliziranih za zapošljavanje. Podaci pokazuju značajnu razliku u percepciji kvaliteta koje povećavaju zapošljivost osoba između mlađih i starijih ispitanika, pri čemu stariji stavljaju veći naglasak na 'klasične' kvalitete (kao što su profesionalne kvalifikacije), dok mlađi ispitanici podržavaju i tzv. komunikacijske vještine kao što su *soft skills*. Osim vještina potrebnih za zapošljavanje, zapošljavanju doprinose i aktivne mjere zapošljavanja kreirane od strane vlasti ili agencija za zapošljavanje (Potočnik, 2007).

9. Zaključak

U moderno doba studenti imaju veće količine obaveza koje moraju obavljati kako bi stekli određene predispozicije i pripremili se za samostalan život, pa tako sve više mladih tijekom svog studiranja ima neki privremeni ili stalni posao. Mladi u prosjeku potroše 44 do 48 sati tjedno radeći, no naravno postoje i odudaranja, pa ima i onih čija je tjedna satnica puno veća. Iz podataka koji su prikupljeni u ovom radu moguće je zaključiti kako njihovo zadovoljstvo opada povećanjem studentskih obaveza i količinom provedenih sati u radu. Analizirajući tržište rada Republike Hrvatske može se reći da mladima nedostaje informacija o tržištu rada. Također, prijelaz na tržište rada događa se prebrzo. Uzevši u obzir sve do sad analizirano ovim radom, vidljiva je nepovoljna situacija mladih studenata u Hrvatskoj, prvenstveno zbog nedostataka na tržištu rada koje nije adekvatno uređeno za visokoobrazovane mlade. Nadalje, zbog ekonomskog stanja u kojoj se većina obitelji nalazi, mladi su primorani raditi kako bi osigurali sebi povoljne uvijete tijekom studiranja poput smještaja, hrane i adekvatne opreme koja im je potrebna za kvalitetan dovršetak studija. Shodno tome, pokrenute su određene inicijative za samozapošljavanje koje mladima nude priliku za pokretanjem svojeg posla. Mladi u Hrvatskoj imaju i dosta prilika za stažiranjem u inozemstvu koje im nude razni Erasmus programi pod uvjetom da su završili barem preddiplomski studij, što je iznimna prilika mnogim mladima da napreduju kako u svom privatnom tako i u poslovnom svijetu. Može se zaključiti da je tržištu rada u Hrvatskoj potrebna promjena jer je većini studenata teško uskladiti fakultetske obaveze s opterećenjem opsegom sati koju poslodavac zahtijeva od njih. Također, mladima nedostaje cjelovitih i adekvatnih informacija koje će im biti dostupne, a vezane su za rad te njihovo stručno usavršavanje. Bez obzira na završavanje visokog obrazovanja, mladima nije garantirano radno mjesto koje je u skladu sa njihovim kvalifikacijama. Također, tijekom studiranja nude im se poslovi koji su većinom fizičke prirode poput rada u skladištu, čišćenja i rada u velikim firmama kojima nedostaje jeftine radne snage. Sukladno tome, osim što studenti u većini situacije ne doprinose intelektualno na svojim poslovima, vremensko opterećenje je preveliko te uvelike utječe na kvalitetu njihova života, kako fakultetskog tako i osobnog.

10. Popis literature

1. Bouillet, D. (2007). „(NE)ZADOVOLJSTVO životom i obrascima komunikacije mladih“, u Ilešin, V., Radin, F. (ur.). Mladi: problem ili resurs. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu. Preuzeto s <http://idiprints.knjiznica.idi.hr/426/1/Mladi.pdf>
2. Europska komisija (2023). Podatci o tržištu rada. Bruxelles: EU. Preuzeto s https://commission.europa.eu/index_hr
3. Farnell, T. (ur.) (2011). Socijalna i ekonomska slika studentskog života u Hrvatskoj: Nacionalno izvješće istraživanja EUROSTUDENT za Hrvatsku. Zagreb: Institut za razvoj obrazovanja. Preuzeto s https://www.eurostudent.eu/download_files/documents/EUROSTUDENT_Nacionalno_izvjesce_RH_2011.pdf
4. Glunčić, M. (2022). Analiza istraživanja zapošljivosti diplomiranih studenata 2020. godine. Zagreb: Agencija za znanost i visoko obrazovanje. Preuzeto s https://www.azvo.hr/images/stories/novosti/Analiza_istra%C5%BEivanja_zapo%C5%A1ljivosti_diplomiranih_studenata_2020._godine.pdf
5. Godišnjak (2022): Zagreb: Hrvatski zavod za zapošljavanje. Preuzeto s <https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/GODISNJAK-2022-2.pdf>
6. Grujić, G. (2018). *Rad preko studentskih ugovora – iskustva apsolvenata* (Diplomski rad). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet. Preuzeto s
7. Hrvatska gospodarska komora (2015). Tržište rada u Hrvatskoj – nezaposlenost mladih, obrazovanje, radni vijek. Preuzeto s <https://www.hgk.hr/>
8. Hrvatski zavod za zapošljavanje (2022). Statistika. Zagreb: Hrvatski zavod za zapošljavanje. Preuzeto s <https://www.hzz.hr/>
 - i. <https://zir.nsk.hr/islandora/object/ffzg:312/datastream/PDF/download>
9. Kolak, J. Povremeni rad za stalno, Preuzeto s <http://radnickaprava.org/tekstovi/clanci/jakov-kolak-povremeni-rad-za-stalno>
10. Kordić, L. i Bošnjak, M. (2018). Utjecaj troškova studiranja na potražnju za uslugama visokog obrazovanja. *Ekonomski misao i praksa*, 27 (2), 399-417. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/213283>
11. Mazalin, K. i Parmač Kovačić, M. (2015). Odrednice percipirane zapošljivosti studenata. *Društvena istraživanja*, 24 (4), 509-529. <https://doi.org/10.5559/di.24.4.03>

12. Meštrović, S. (2019). *Nezaposlenost mladih u Hrvatskoj* (Završni rad). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:148:182354>
13. Potočnik, D. (2007). „Integracija mladih u tržište rada“, u Ilešin, V., Radin, F. (ur.). *Mladi: problem ili resurs*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu. Preuzeto s <http://idiprints.knjiznica.idi.hr/426/1/Mladi.pdf>
14. Vlasta I. i Furio R. (2007). *Mladi: problem ili resurs* Zagreb, Institut za društvena istraživanja, Preuzeto s <http://idiprints.knjiznica.idi.hr/426/1/Mladi.pdf>